

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
Кафедра менеджменту

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 32. Економіка праці

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Освітня програма: «Менеджмент організацій»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Рівне – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка праці» для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за освітньою програмою «Менеджмент організацій» зі спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Розробники: к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту Ткачук М.П.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту Романов А.Д.

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри менеджменту.

Протокол від «27» 08 2020 р. № 1.

Завідувач кафедри менеджменту д.е.н., проф. Гончаров Ю.В.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Менеджмент організацій»

Гарант освітньої програми к.е.н., доц. Никончук В.М.

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету.

Протокол від «28» 08 2020 р. № 1.

Голова навчально-методичної комісії к.е.н. Демидюк С.М.

© Ткачук М.П., Романов А.Д. 2020 рік
© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	<u>Обов’язковий компонент освітньо-професійної програми</u>	
	Спеціальність 073 «Менеджмент»		
Змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 150		3-й	3-й
		Семестр	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		100 год.	130 год.
		Вид контролю: <u>екзамен</u>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів системи теоретичних і практичних знань з проблем сучасного стану економіки праці, розвитку та регулювання соціально-трудова відносин.

Завдання:

- засвоїти наукові аспекти і набутий тактичний досвід розв'язання сучасних проблем економіки праці й соціально-трудова відносин;
- опанувати механізм управління працею і регулювання відносин у соціально-трудова сфері, методикою оцінювання ефективності і продуктивності праці;
- освоїти сучасні економічні і соціальні процеси забезпечення функціонування ринку праці і ефективної зайнятості населення та його соціального захисту, розвитку соціального партнерства;
- оволодіти знаннями організації, нормування та оплати праці, забезпечення її ефективності на всіх рівнях;
- засвоїти знання щодо вдосконалення складових економіки праці та забезпечення прогресивного розвитку соціально-трудова відносин.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів відповідно до освітньої професійної програми таких **компетентностей**:

ЗК-9. Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.

ФК-3. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

ФК-6. Здатність планувати та управляти часом.

ФК-7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Програмні результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **програмних результатів навчання**:

ПРН-3. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН-8. Показувати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН-10. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- основні поняття, категорії та практичний інструментарій предмету;
- сучасні наукові концепції економіки праці та методи підвищення її ефективності;

- механізми підвищення ефективності та продуктивності праці;
- основні закономірності формування трудових відносин в ринкових умовах;
- систему показників оцінки ефективності праці;
- методи визначення трудових показників та методику складання звітності з праці;
- методи управління соціально-трудовою сферою;
- організацію роботи з управління персоналом;

ВМІТИ:

- розв'язувати складні завдання та практичні проблеми у сфері економіки праці та соціально-трудових відносинах;
- виявляти закономірності функціонування сучасного підприємства;
- виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудових відносин;
- аналізувати та використовувати трудовий потенціал, його професійну підготовку й перепідготовку,
- визначати професійну здатність працівників під час здійснення їхньої трудової діяльності, функціональні особливості, переваги, недоліки різних форм організації праці;
- визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття,
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність;
- адаптувати методи управління персоналом до умов функціонування ринкових суб'єктів господарювання;
- планувати й організовувати ефективну діяльність у процесі вирішення завдань мотивації персоналу підприємств, організацій, установ.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Економічні та соціально-трудові засади праці

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни економіка праці та соціально-трудові відносини

Основні поняття і категорії економіки праці. Історичні аспекти розвитку трудових відносин у суспільстві. Наукові основи економіки праці: соціально-економічні, техніко-технологічні, правові й психофізіологічні. Завдання економіки праці в сучасних умовах – економічні: раціональне використання трудових і матеріальних ресурсів; підвищення продуктивності праці й ефективності виробництва; психофізіологічні: збереження здоров'я і працездатності людини; забезпечення привабливості праці; соціальні: створення умов для всебічного гармонійного розвитку працюючих.

Література: основна [3, 6, 9, 12, 15, 17, 20], допоміжна [2, 5, 8, 11].

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Людські ресурси як фактор економічного розвитку суспільства. Характеристика людських ресурсів за різними соціально-економічними категоріями, зокрема населення, економічно активне населення, трудові ресурси, економічна діяльність і чисельність безробітних. Процеси відтворення населення (природний, міграційний, соціальний, економічний), типи (екстенсивний та інтенсивний) і режими (розширене, просте, звужене відтворення). Відтворення ресурсів для праці – процес постійного й безперервного поновлення кількісних і якісних характеристик економічно активного населення. Вплив природного, міграційного й економічного руху населення на кількісні й якісні характеристики ресурсів для праці. Трудовий потенціал як інтегральна оцінка кількісних і якісних характеристик економічно активного населення. Трудовий потенціал окремої людини, підприємства, території, суспільства.

Література: основна [10, 14, 17, 19, 25], допоміжна [3, 4, 8, 12].

Тема 3. Організація і нормування праці

Поняття «організація праці». Основні напрямки організації праці. Сутність і значення процесів суспільного поділу й кооперування праці, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність. Поділ і кооперування праці на підприємстві, їхні форми. Організація і обслуговування робочих місць. Поняття «робоче місце», «робоча зона». Класифікація, спеціалізація і оснащення робочих місць. Планування робочих місць. Основні функції, форми й обслуговування робочих місць. Значення і ефективність проектування організації робочих місць. Раціоналізація трудових процесів і управлінських процедур. Аналіз трудового процесу. Проектування прогресивних трудових процесів. Показники раціональності трудових процесів.

Колективні форми організації праці. Поняття трудового колективу. Основні типи трудових колективів. Умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві та їх значення для здоров'я і працездатності людей. Сутність і зміст процесу нормування праці. Робочий час, його склад і структура. Методи вивчення ефективності використання робочого часу. Призначення і класифікація нормативів з праці. Характеристика й класифікація норм праці. Методи нормування і способи вдосконалення норм.

Література: основна [9, 11, 14, 18, 25, 28], допоміжна [5, 8, 9, 11].

Тема 4. Продуктивність і ефективність праці

Поняття «продуктивність праці». Принципи управління продуктивністю. Показники вимірювання продуктивності праці на макрорівні. Методи вимірювання продуктивності праці, що використовують на підприємствах. Вартісний метод вимірювання продуктивності праці, його різновиди переваги і недоліки. Натуральний і умовно-натуральний методи вимірювання продуктивності праці, їхні переваги і недоліки. Трудовий метод вимірювання продуктивності та сфера його використання. Класифікація факторів продуктивності праці. Природні й суспільні умови підвищення продуктивності праці. Макроекономічні фактори підвищення продуктивності праці. Резерви зростання продуктивності праці. Взаємозв'язок факторів і резервів продуктивності праці. Класифікація резервів зростання продуктивності праці. Резерви зниження трудомісткості продукції, їхній склад. Резерви ефективного використання робочого часу.

Література: основна [13, 15, 16, 19, 28], допоміжна [5, 7, 9, 12].

Тема 5. Планування праці

Система трудових показників і їхній взаємозв'язок. Методи аналізу трудомісткості, чисельності працівників, продуктивності праці й витрат на робочу силу. Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів – основа розрахунку планової трудомісткості. Методи розрахунку чисельності робітників (на основі трудомісткості виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності). Планування чисельності керівників, спеціалістів, службовців (за типовими нормативами, нормами підпорядкованості й нормами навантаження). Визначення додаткової потреби в працівниках. Методика планування продуктивності праці за факторами її зростання. Планування підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу. Фонд оплати праці. Планування фонду заробітної плати за нормативами. Планування фонду заробітної плати керівників, спеціалістів, службовців. Планування середньої заробітної плати й

співвідношення темпів її підвищення з темпами зростання продуктивності праці.
Література: основна [17, 19, 22, 26, 30], допоміжна [3, 9, 11, 12].

Тема 6. Організація оплати праці

Соціально-економічна сутність заробітної плати. Організація оплати праці. Структура заробітної плати: основна, додаткова та інші види заробітної плати. Функції заробітної плати. Принципи організації оплати праці. Особливості оплати праці робітників різних категорій. Право робітників на оплату та їх захист. Джерела формування заробітної плати. Форми та системи оплати праці: відрядна, відрядно-преміальна, погодинна. Індексація заробітної плати. Контроль за виконанням законодавства відносно оплати праці.

Література: основна [6, 11, 15, 18, 20, 24], допоміжна [3, 5, 8, 10].

Тема 7. Соціально-трудова відносина як система

Основні категорії і поняття, що відбивають процес становлення і розвиток соціально-трудова відносин, їхній основні характеристики та якості. Структурні складові соціально-трудова відносин: суб'єкти й рівні, предмети соціально-трудова відносин і їхня структура. Принципи й типи соціально-трудова відносин: принципи солідарності та субсидіарності; рівноправне партнерство, конфлікт, дискримінація.

Література: основна [9, 16, 19, 24, 27, 29], допоміжна [3, 6, 8, 9].

Змістовний модуль 2. Регулювання соціально-трудова сфери

Тема 8. Соціальне партнерство

Визначення поняття «соціальне партнерство». Мета й принципи соціального партнерства. Суб'єкти соціального партнерства. Особлива роль держави як арбітра й роботодавця на ринку праці. Роль спілок роботодавців як виразників інтересів підприємців на ринку праці. Порядок ведення тристоронніх переговорів на національному рівні та укладання генеральної тарифної угоди. Учасники й порядок, зміст проведення тарифних переговорів на галузевому (територіально-галузевому) рівні. Порядок укладання колективних договорів на мікрорівні, їхні структура та зміст.

Література: основна [6, 8, 13, 17, 20, 28], допоміжна [6, 8, 9, 12].

Тема 9. Ринок праці та його регулювання

Ринок праці як підсистема ринкової економіки. Поняття «ринок праці», «ринок робочої сили» та «ринок робочих місць». Сучасні умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Елементи ринку праці: попит, пропонування цін і робочої сили. Особливості товару «робоча сила». Складові елементи механізму функціонування сучасного ринку праці: суб'єкти, об'єкти,

інструменти й засоби впливу. Функції сучасного ринку праці. Сегментація ринку праці за різними ознаками. Показники використання трудових ресурсів.

Література: основна [12, 16, 20, 27, 31], допоміжна [3, 6, 9, 11].

Тема 10. Соціально-трудові відносини зайнятості

Поняття, види й форми зайнятості населення. Державне регулювання зайнятості населення. Основні напрямки державної політики в галузі зайнятості населення. Активні й пасивні методи й заходи регулювання зайнятості. Програми сприяння зайнятості. Система органів і служб зайнятості. Законодавство України про зайнятість. Підходи до визначення поняття і рівня безробіття. Види безробіття. Природна норма безробіття. Соціально-економічна оцінка рівня безробіття. Визначення статусу безробітного. Допомога з безробіття.

Література: основна [9, 14, 19. 23, 25, 29], допоміжна [3, 6, 8, 9].

Тема 11. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин

Специфіка моніторингу досліджень соціально-трудових відносин. Сутність, мета й завдання соціологічних досліджень у сфері праці. Регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин.

Література: основна [10,12, 18. 29, 31], допоміжна [3, 6, 10, 12].

Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Умови створення міжнародної організації праці (МОП). Структура міжнародної організації праці та її основні документи: міжнародна конференція праці, адміністративна рада, міжнародне бюро праці, декларація про основні принципи й права у сфері праці. Трипартизм як відмітна риса МОП. Головні мета й завдання організації. Методи роботи й основні сфери діяльності: нормотворча, міжнародне співробітництво, дослідження і публікації. Головні сфери діяльності: зайнятість і безробіття, достойна праця, права людини, умови, безпека й гігієна праці, виробниче й навколишнє середовище, соціальний захист жінок, інвалідів, трудящих-інвалідів, усунення дитячої праці.

Література: основна [7, 13, 19. 23, 28, 30], допоміжна [4, 5, 9, 12].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього го	у тому числі		
		л	п.р.	с.р.		л	п.р.	с.р.
Змістовний модуль 1. Економічні та соціально-трудові засади праці								
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни економіка праці та соціально-трудові відносини	11	2	1	8	11	1	-	10
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	11	2	1	8	11	1	1	9
Тема 3. Організація і нормування праці	15	4	2	9	15	1	1	13
Тема 4. Продуктивність і ефективність праці	13	2	2	9	13	1	1	12
Тема 5. Планування праці	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 6. Організація оплати праці	12	2	1	9	12	1	1	10
Тема 7. Соціально-трудові відносини як система	14	4	1	9	14	1	1	12
Разом за змістовим модулем 1	88	18	10	60	88	6	6	76
Змістовний модуль 2. Регулювання соціально-трудової сфери								
Тема 8. Соціальне партнерство	12	2	2	8	12	1	-	11
Тема 9. Ринок праці та його регулювання	12	2	2	8	12	2	1	9
Тема 10. Соціально-трудові відносини зайнятості	12	2	2	8	12	1	-	11
Тема 11. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин	14	4	2	8	14	1	1	12
Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	12	2	2	8	12	1	-	11
Разом за змістовим модулем 2	62	12	10	40	62	6	2	54
Усього годин	150	30	20	100	150	12	8	130

5. Теми практичних занять

Змістовний модуль 1. Економічні та соціально-трудові засади праці

Практичне заняття №1

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни економіка праці та соціально-трудові відносини

Питання для обговорення:

1. Визначте працю як основу розвитку суспільства.
2. Розкрийте сутність праці як сферу життя людини та провідного чинника економічної діяльності.
3. Охарактеризуйте еволюцію поглядів на категорію «праця».
4. Розкрийте особливості праці як об'єкта дослідження і вивчення.
5. Покажіть роль праці в розвитку людини і суспільства.
6. Наведіть класифікацію видів праці.
7. Визначте предмет «Економіки праці і соціально-трудових відносин» як спеціальної економічної науки. Які задачі вона вирішує?

Література: основна [3, 6, 9, 12, 15, 17, 20], допоміжна [2, 5, 8, 11].

Практичне заняття №2

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте складові трудового потенціалу та показники його оцінки.
2. Що розуміється під трудовим потенціалом особи, групи осіб, підприємства, регіону, держави?
3. Що таке трудовий потенціал? Дайте його кількісну і якісну характеристику.
4. Назвіть основні особливості трудового потенціалу працівника.
5. У чому відмінність трудового потенціалу підприємства від трудового потенціалу суспільства?
6. Що розуміється під відтворенням населення та які типи відтворення розрізняють?
7. На які категорії підрозділяється населення і що являє собою економічно активне й економічно неактивне населення?
8. Що розуміється під трудовими ресурсами і які категорії населення відносяться до них?
9. Який вплив на трудові ресурси справляють демографічні, освітні і професійно-кваліфікаційні аспекти?
10. Що таке коефіцієнт життєздатності нації?
11. Яка динаміка розвитку світового населення?

Література: основна [10, 14, 17, 19, 25], допоміжна [3, 4, 8, 12].

Практичне заняття №3

Тема 3. Організація і нормування праці

Питання для обговорення:

1. Розкрийте основні напрямки організації праці.
2. Розкрийте сутність організації праці.
3. Назвіть складові процесу організації праці на підприємстві.
4. Які є основні види поділу праці?
5. Назвіть та охарактеризуйте форми кооперації праці.
6. Що таке «робоче місце»?
7. За якими параметрами класифікуються робочі місця?
8. Визначте поняття «умови праці».
9. Охарактеризуйте класифікацію факторів, які впливають на працездатність людини.
10. Розкрийте сутність нормування праці.
11. Як встановлюються раціональні режими праці та відпочинку?
12. Що є об'єктом нормування праці?
13. Охарактеризуйте класифікацію затрат часу.
14. Які є нормативи і норми праці?
15. Охарактеризуйте методи встановлення норм.
16. Як здійснюється аналіз якості норм праці?

Література: основна [9, 11, 14, 18, 25, 28], допоміжна [5, 8, 9, 11].

Практичне заняття №4

Тема 4. Продуктивність і ефективність праці

Питання для обговорення:

1. Назвіть фактори впливу на продуктивність праці.
2. Дайте визначення поняття «ефективність праці».
3. Які існують критерії оцінки ефективності праці?
4. Що таке продуктивність праці?
5. У чому полягає значення підвищення продуктивності?
6. Які існують показники вимірювання продуктивності праці?
7. Які існують методи вимірювання продуктивності праці?
8. Охарактеризуйте натуральний метод вимірювання продуктивності праці.
9. Охарактеризуйте трудовий метод вимірювання продуктивності праці.
10. Охарактеризуйте вартісний метод вимірювання продуктивності праці.
11. Які використовуються показники оцінки обсягу продукції під час використання вартісного методу вимірювання продуктивності праці?
12. Що являють собою фактори продуктивності?
13. Яка існує класифікація факторів продуктивності праці?
14. Що таке резерви продуктивності праці?

13. Яка класифікація резервів підвищення продуктивності праці?
 14. Як оцінюється вплив резервів на підвищення продуктивності праці?
 15. Охарактеризуйте процес управління продуктивністю праці на підприємстві.
- Література: основна [13, 15, 16, 19, 28], допоміжна [5, 7, 9, 12].*

Практичне заняття №5

Тема 5. Планування праці

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте суть і зміст плану по праці.
2. Що являється метою планування зростання продуктивності праці?
3. Визначте фактори, що впливають на підвищення продуктивності праці.
4. Розкрийте основні етапи планування продуктивності праці.
5. Яка мета планування зростання продуктивності?
6. Які методи планування продуктивності праці?
7. У чому сутність методики планування продуктивності за факторами?
8. Як розраховується підвищення продуктивності праці на основі показників зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу?
9. Які методи розрахунку чисельності робітників?
10. Як розраховується чисельність керівників, спеціалістів, службовців?
11. Розкрийте методи планування фонду заробітної плати.
12. У чому полягає сутність планування фонду заробітної плати за нормативами?
13. Охарактеризуйте сутність детального планування фонду заробітної плати.
14. Яка мета проведення аналізу трудових показників?

Література: основна [17, 19, 22, 26, 30], допоміжна [3, 9, 11, 12].

Практичне заняття №6

Тема 6. Організація оплати праці

Питання для обговорення:

1. Розкрийте соціально-економічну сутність заробітної плати.
2. Вкажіть систему організації оплати праці.
3. Охарактеризуйте види заробітної плати.
4. Розкрийте зміст і значення принципів організації оплати праці.
5. Проаналізуйте систему оплати праці.
6. В чому полягає зміст функцій заробітної плати і наслідки їх дії?
7. Визначте фактори підвищення заробітної плати.
8. Якими мають бути співвідношення між ростом заробітної, продуктивністю праці та виробництвом продукції?

Література: основна [6, 11, 15, 18, 20, 24], допоміжна [3, 5, 8, 10].

Практичне заняття №7

Тема 7. Соціально-трудові відносини як система

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте аспекти соціально-трудових відносин в Україні.
2. Назвіть основні соціальні показники, що характеризують соціально-трудові відносини.
3. Охарактеризуйте механізм функціонування системи соціально-трудових відносин.
4. Дайте визначення соціально-трудових відносин?
5. Дайте характеристику основних типів соціально-трудових відносин.
6. Назвіть форми соціально-трудових відносин.
7. Охарактеризуйте суб'єкти соціально-трудових відносин.
8. Викладіть основні принципи формування соціально-трудових відносин.
9. Викладіть основні напрямки формування нової системи соціально-трудових відносин.

Література: основна [9, 16, 19, 24, 27, 29], допоміжна [3, 6, 8, 9].

Змістовний модуль 2. Регулювання соціально-трудової сфери

Практичне заняття №8

Тема 8. Соціальне партнерство

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення соціального партнерства.
2. Які напрямки охоплює соціальне партнерство?
3. Назвіть основних суб'єктів соціального партнерства.
4. Перелічіть основні соціальні інститути, що здійснюють захисні функції.
5. Розкрийте роль профспілкової організації з захисту прав і інтересів найманих робітників.
6. Розкажіть про основні принципи соціального партнерства.
7. Які об'єднання роботодавців України ви знаєте?
8. Розкрийте основні функції об'єднань роботодавців України.
9. Дайте характеристику трудового конфлікту.
10. Назвіть негативні наслідки трудового конфлікту.
11. Охарактеризуйте систему колективно-договірного регулювання в Україні.
12. Що є предметом галузевої та регіональної угоди?
13. Що є предметом колективного договору на рівні підприємства?
14. Охарактеризуйте законодавчу базу гарантування прав найманих робітників в Україні.

Література: основна [6, 8, 13, 17, 20, 28], допоміжна [6, 8, 9, 12].

Практичне заняття №9

Тема 9. Ринок праці та його регулювання

Питання для обговорення:

1. Назвіть передумови виникнення та функціонування ринку праці.
2. Вкажіть та охарактеризуйте елементи ринку праці.
3. Назвіть особливості товару «робоча сила» та трактування поняття у економічних вченнях.
4. Охарактеризуйте сучасні моделі ринків праці.
5. Які функції ринку праці в Україні та особливості визначення кон'юнктури ринку праці?
6. Розкрийте сутність поняття «ринок праці».
7. Які функції соціально орієнтованої економіки виконує ринок праці?
8. Охарактеризуйте класифікацію ринків праці за різними ознаками.
9. Назвіть та охарактеризуйте основні об'єкти та суб'єкти ринку праці.
10. Які заходи щодо регулювання ринку праці здійснює держава?
11. Назвіть основні напрямки регулювання ринку праці в Україні.

Література: основна [12, 16, 20, 27, 31], допоміжна [3, 6, 9, 11].

Практичне заняття №10

Тема 10. Соціально-трудові відносини зайнятості

Питання для обговорення:

1. Назвіть активні та пасивні методи і заходи регулювання зайнятості.
2. Охарактеризуйте основні підходи до концепції праці і зайнятості населення в Україні.
3. Назвіть показники зайнятості та безробіття населення України, їх стан та динаміку.
4. Дайте визначення зайнятості та охарактеризуйте її форми.
5. Які види зайнятості ви знаєте?
6. Охарактеризуйте форми безробіття і причини їхнього виникнення.
7. Розкрийте принципи і форми регулювання зайнятості.
8. Сутність державної політики в сфері регулювання зайнятості.
9. Назвіть основні програми зайнятості, що застосовуються у світовій практиці.

Література: основна [9, 14, 19, 23, 25, 29], допоміжна [3, 6, 8, 9].

Практичне заняття №11

Тема 11. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин

Питання для обговорення:

1. Що являє собою соціально-трудова сфера, як єдність трудових і соціальних відносин?
2. Що являє собою моніторинг соціально-трудової сфери та його роль у

регулюванні та удосконаленні соціально-трудо­вих процесів?

3. В чому суть дослідження проблем трудової сфери в умовах ринку?
4. Назвіть етапи моніторингу соціально-трудо­вої сфери.
5. Охарактеризуйте задачі моніторингу соціально-трудо­вої сфери.
6. Які нормативно-правові акти регулюють соціально-трудо­ві відносини в Україні?
7. Що таке «соціологічне дослідження»?
8. Які основні функції соціологічних досліджень?
9. Охарактеризуйте соціальні процеси, що відбуваються в сфері праці.
10. Назвіть основні напрямки державного регулювання трудових відносин.

Література: основна [10,12, 18. 29, 31], допоміжна [3, 6, 10, 12].

Практичне заняття №12

Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудо­вих відносин

Питання для обговорення:

1. Яка роль МОП у регулюванні ринку праці й соціально-трудо­вих відносин?
2. Розкрийте поняття й тенденції міжнародного поділу праці, його зміст і форми.
3. Назвіть методи роботи МОП з регулювання соціально-трудо­вих відносин.
4. Коли була утворена Міжнародна організація праці?
5. Розкрийте причини створення МОП.
6. Розкрийте мету, задачі та напрямки діяльності МОП.
7. Яка структура Міжнародної організації праці?
8. Назвіть напрями регулювання міжнародними міграційними процесами.
9. Охарактеризуйте рівні регулювання міграційних процесів.
10. Які міжнародні організації приймають участь в регулюванні міграційними процесами?
11. Яка роль Міжнародної організації праці?
12. Яка процедура участі країни в Конференціях МОП?
13. Назвіть Конвенції, ратифіковані Україною.

Література: основна [7, 13, 19. 23, 28, 30], допоміжна [4, 5, 9, 12].

6. Завдання для самостійної роботи

Назва теми	Зміст завдання	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни економіка праці та соціально-трудова відносини	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [3, 6, 9, 12, 15, 17, 20], <i>допоміжна</i> [2, 5, 8, 11].	4
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [10, 14, 17, 19, 25], <i>допоміжна</i> [3, 4, 8, 12].	5
Тема 3. Організація і нормування праці	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Складання термінологічного словника	<i>основна</i> [9, 11, 14, 18, 25, 28], <i>допоміжна</i> [5, 8, 9, 11].	6
Тема 4. Продуктивність і ефективність праці	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Складання конспекту лекцій	<i>основна</i> [13, 15, 16, 19, 28], <i>допоміжна</i> [5, 7, 9, 12].	5
Тема 5. Планування праці	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [17, 19, 22, 26, 30], <i>допоміжна</i> [3, 9, 11, 12].	4
Тема 6. Організація оплати праці	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [6, 11, 15, 18, 20, 24], <i>допоміжна</i> [3, 5, 8, 10].	6
Тема 7. Соціально-трудова відносини як система	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Складання термінологічного словника	<i>основна</i> [9, 16, 19, 24, 27, 29], <i>допоміжна</i> [3, 6, 8, 9].	5
Змістовий модуль 2:				
Тема 8. Соціальне партнерство	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Підготовка доповіді	<i>основна</i> [6, 8, 13, 17, 20, 28], <i>допоміжна</i> [6, 8, 9, 12].	5
Тема 9. Ринок праці та його регулювання	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Реферат	<i>основна</i> [12, 16, 20, 27, 31], <i>допоміжна</i> [3, 6, 9, 11].	6
Тема 10. Соціально-трудова відносини зайнятості	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [9, 14, 19, 23, 25, 29], <i>допоміжна</i> [3, 6, 8, 9].	4
Тема 11. Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудова відносин	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування	<i>основна</i> [10, 12, 18, 29, 31], <i>допоміжна</i> [3, 6, 10, 12].	5
Тема 12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Есе	<i>основна</i> [7, 13, 19, 23, 28, 30], <i>допоміжна</i> [4, 5, 9, 12].	5

7. Індивідуальні завдання

Підготовка есе згідно зазначених тем (за вибором студента) з конкретними прикладами

Завдання кожен студент має виконати за індивідуальним варіантом. Для студентів денної та заочної форми навчання номер варіанту вибирається за останньою цифрою порядкового номеру студента в журналі академічної групи. Результати виконання завдання повинні бути оформлені в рукописному або друкованому вигляді. Вимоги до оформлення: формат паперу – А4, орієнтація сторінки – книжкова, ліве поле – 2,5 см, праве, верхнє та нижнє поля – 1,5 см (шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пунктів, міжрядковий інтервал – одинарний, інтервал шрифту – звичайний, відступ абзацу – 1 см).

1. Економіка праці й соціально-трудова відносини як навчальна дисципліна.
2. Соціально- трудовий напрям розвитку економічної думки.
3. Праця як сфера життя людини та провідний чинник економічної діяльності.
4. Соціально- трудові відносини як система: соціальні показники.
5. Чинники трансформації соціально-трудова відносин.
6. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин.
7. Соціальна політика України.
8. Регулювання соціально-трудова відносин.
9. Соціальне партнерство: досвід зарубіжних країн.
10. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин.
11. Трудові ресурси як економічна категорія, управління ними в економічній системі.
12. Населення і трудовий потенціал суспільства.
13. Трудовий потенціал у системі економічних ресурсів.
14. Людський капітал як реалізована, активна частина трудового потенціалу.
15. Особливості трудової та інтелектуальної діяльності.
16. Ринок праці в системі соціально- трудова відносин.
17. Особливості сучасного ринку праці в регіоні.
18. Соціально- трудові відносини зайнятості.
19. Продуктивність праці: сутність та методи вимірювання.
20. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів.
21. Фактори і резерви росту продуктивності праці.
22. Рівень і якість життя населення та його регулювання.
23. Управління персоналом в системі соціально- трудова відносин на макрорівні.
24. Організація і нормування праці в умовах ринкової економіки.
25. Основи нормування праці: об'єкти, нормативи та норми праці.
26. Соціально-економічна сутність заробітної плати в умовах ринкової економіки.
27. Системи оплати праці та їх складові.
28. Планування та аналіз трудових показників.

29. Моніторинг соціально-трудової сфери в умовах ринкової системи господарювання.

30. Міжнародна організація праці: основні причини виникнення, принципи та зміст діяльності.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Економіка праці» застосовуються такі методи навчання:

- лекції, в тому числі й проблемні з попередньою роздачею лекційних матеріалів студентам;
- практичні заняття у їх різноманітних формах (бесіда з елементами дискусії, робота в малих групах, «мозкова атака», ситуативний підхід, розв'язування задач, ділова гра, бесіда за «круглим столом», рольова гра, імітація);
- стандартизовані тести та поточне опитування;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- розрахункові роботи;
- поточне консультування;
- самостійна робота студентів з літературними джерелами;
- індивідуальне науково-дослідне завдання.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Економіка праці» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- складання опорного конспекту теми;
- побудова структурно-логічної схеми теми, окремого питання;
- контроль самостійної роботи;
- індивідуальне науково-дослідне завдання;
- тестування;
- підсумковий контроль (екзамен).

10. Розподіл балів, які отримують студенти (екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий контроль	Сума
Змістовний модуль 1						Змістовний модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
4	5	6	5	4	6	5	5	6	4	5	5		

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно	зараховано
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві		
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно	
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок		
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчально-методичні посібники у локальній мережі університету.
3. Матеріали для самостійного опрацювання.
4. Мультимедійні матеріали.
5. Тестові завдання.

13. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України
2. Кодекс Законів Про працю України
3. Бичин В.Б. Організація і нормування праці: підручник /В.Б. Бичин та ін.: за ред. Ю.Г. Олегова . – К.: Компринт. 2017
4. Бургман М. К. Проблеми українського ринку праці та особливості його функціонування / М. К. Бургман // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 3. – С. 14-18.
5. Віноградська О.М. Організація праці менеджера: навч. Посіб. /О.М. Віноградська. – Х.: ХНАНГ, 2018. – 190с.
6. Герасименко О. Соціально-трудова домінанта інноваційної економіки: сучасний стан та тенденції розвитку в Україні / О. Герасименко // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 6. – С. 38-45.
7. Гірман А. Зарубіжний досвід регулювання ринку праці в реалізації євроінтеграційної стратегії України / А. Гірман // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 8. – С. 45-49.
8. Гнібіденко І. Глобальні зміни у соціально-трудова сфері: стан та вплив на трансформацію інститутів соціального захисту населення / І. Гнібіденко // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 4. – С. 3-7.
9. Дериховська В. І. Моніторинг потреби ринку праці у спеціалістах з вищою професійною освітою / В. І. Дериховська // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 11. – С. 17-21.
10. Добренко О. Напрями удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання професійного ринку праці / О. Добренко // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 7. – С. 44-49.
11. Дружиніна В. В. Методологія оцінки та забезпечення збалансованості міського ринку праці / В. В. Дружиніна // Економіка України. – 2015. – № 3. – С. 54-66.
12. Економіка праці й соціально-трудова відносини: Підручник / Шкільов О.В., Барабан С.С., Соня С.В. та ін.. За ред.. д-ра, екон. наук, проф.. Шкільова О.В. – К.: Компринт, 2015. – 550 с.

13. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст]: навч. посіб. / Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. 332 с.

14. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст]: навч. посіб. / Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. 332 с.

15. Жадан О. В. Соціально-економічне значення нормування праці в сучасному суспільстві / О. В. Жадан // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2013. – № 6. – С. 16-20.

16. Згалат-Лозинська Л. О. Удосконалення професійної орієнтації на основі прогнозування тенденцій ринків праці та освітніх послуг / Л. О. Згалат-Лозинська // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 9. – С. 313-323.

17. Ільєнко Н. Дослідження сучасного стану соціально-економічних показників в контексті гідної праці в Україні (за методологією МОП) / Н. Ільєнко, Ю. Спасенко // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 5. – С. 3-12.

18. Камінська І. Б. Матриця індикаторів стану соціально-трудових відносин як важливий елемент інформаційної бази для формування бюджету витрат на персонал / І. Б. Камінська // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 7. – С. 350-357.

19. Калина А.В. Організація і оплата праці в ринкових умовах (аспекти ефективності): Учб. Посібник 3 – е вид. перевид. І доп. / А.В. Калина. – К.: МАУК. 2015.

20. Калина А.В. Економіка праці: навч. Посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл. – К.: МАУП, 2014. – 272 с.

21. Кашуба Я. Концептуальні засади трансформації механізму соціального захисту населення в умовах становлення ринку праці в Україні / Я. Кашуба // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 3. – С. 3-7.

22. Ковальов В. М. Розвиток концепції соціально-трудових відносин у світлі вчення академіка В. І. Вернадського / В. М. Ковальов // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 5. – С. 12-19.

23. Колот А. Гідна праця як концепція та стратегічний напрямок розвитку соціально-трудової сфери / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 6. – С. 3-13.

24. Кравчук О. Трансформація соціально-трудових відносин в умовах формування мережевої економіки / О. Кравчук // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 6. – С. 11-21.

25. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. : рек. МОНУ / В. М. Лукашевич. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Львів, 2012.

26. Мельничук Д. Революційні зміни на зламі тисячоліть: аналіз факторів, які вплинули на перегляд ролі людини у світі соціально-трудових відносин / Д. Мельничук // Україна: аспекти праці. – 2013. – № 6. – С. 32-38.

27. Михайлов В. С. Підходи щодо статистичного моделювання вітчизняного ринку праці: сегмент молодих професіоналів та фахівців / В. С. Михайлов, О. Г. Ханін // Статистика України. – 2013. – № 4. – С. 24-31.

28. Міщук Г. Передумови розвитку ринкових механізмів регулювання ризиків у соціально-трудових відносинах / Г. Міщук, О. Олійник // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 6. – С. 27-32.

29. Мортіков В. Соціально-трудові вигоди та втрати організації в результаті змін у зовнішньому середовищі її функціонування / В. Мортіков // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 1. – С. 17-21.

30. Мортіков В. Інформаційні аспекти прийняття рішень у соціально-трудовій сфері : [використання інформації в ухваленні рішень на ринку праці] / В. Мортіков // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 2. – С. 8-13.

31. Олійник О. Превентивний підхід до регулювання ризиків у соціально-трудових відносинах / О. Олійник // Економіка України. – 2015. – № 5. – С. 69-78.

Допоміжна

1. Акулов М.Г. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посібник / М.Г. Акулов, А.В. Драбаніч, Т.В. Євась. – Київ: Центр навчальної літератури, 2012. – 328 с.

2. Акулов М.Г. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / М.Г. Акулов. Київ: Знання, 2012. 390 с.

3. Бондарчук К. Особливості розвитку соціально-трудових відносин в Україні / К. Бондарчук // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 4. – С. 26-32.

4. Гнібіденко І. Глобальні зміни у соціально-трудовій сфері: стан та вплив на трансформацію інститутів соціального захисту населення / І. Гнібіденко // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 4. – С. 3-7.

5. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст]: навч. посіб. / Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Київ: Знання, 2010. 310с.

6. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст]: підручник./ Грішнова О.А. Київ : Знання, 2004. 535с.

7. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст]: навч. посіб. / Є.П.Качан, О.П.Дяків, В.М.Островерхов та ін.; За ред. Є.П.Качана. – Київ: Знання, 2008. 407с.

8. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / [А. М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2009. 711 с.

9. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навч. посібник / М.Д. Ведерніков, О.В. Хитра, О.А. Гарват, О.О. Чернушкіна та ін. – Львів: Новий світ – 2000, 2012. – 869 с.

10. Сітка М.Р. Теоретичні засади соціалізації соціально-трудова відносин на підприємствах торгівлі. Інноваційна економіка: науковий журнал. 2012. № 5 С. 241-244.

11. Хромов М.І. Економічний розвиток в єдності процесів формування та використання людського капіталу. Економіка та держава. 2010. № 1. С. 57-61.

12. Червінська, Л.П. Економіка праці [Текст]: навч. посіб. / Л.П. Червінська. Київ: ЦУЛ, 2010. 228с.

14. Додаткові ресурси

1. Бібліотека ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука».

2. Moodle-система Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука. Режим доступу: <http://edu.regi.rovno.ua/>

3. Технічні засоби навчання: навчальні демонстрації; слайди; дистанційний курс.

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

5. Законодавство України. Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

6. www.kmu.gov.ua - Кабінет Міністрів України.